

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ш О Д У Н А В К А.

Бр. 11.

Београдъ 12. Марта.

1848.

ПУТОВАЊЕ

изъ Београда у Италију (аустријску) прошлогъ 1847. лѣта.

(Продуженъ.)

Миланъ има многе, величанствене и лѣпо пограђене палате. Међу овима одликују се: палата краљвска. У овој су сѣдили некада Висконти, владоаџи Милана; поновљена е 1774. год. и оправљена, као што сада изгледа. У нѣој сѣди вице-кралъ ломбардо-млетачке краљвине. Ц. кр. вила, пограђена г. 1790. одъ бечкогъ архитекта *Полака* и по наредби грофа *Лудовика Белѣјоза*, кои е у оно време ималацъ те куће быо. Она лежи на край вароши близу променаде сѣверне и служи за пребыванъ лѣтно породици вице-краљввой. Између приватны палата одликују се: *Апони*, *Аркинти*, *Белѣјозо*, *Бесано*, *Брока*, *касино племића*; трговаца: *Гавази*, *Лита*, *Меларѣю*, *Пасалака*, *Раимонди*, *Сафорити*, *Таверна*, *Тарзисъ*, *Траверзи*, *Борбино*, *Кавезала*, *Самонловъ* (руске породице), *Убалди*, *Боромео* и т. д.

Јвны заведенія налази се у Милану:

1.) Палата *Брера*, пређе езуитскій намастирь. Лѣпа грађевина одъ архитекта *Рикиниа*. На ступњима штатуе: *Бекарѣ* и пѣсника *Париниа*, прва одъ *Михаила Маркеза*, а друга одъ *Гавтана Монти*. Све струке јвногъ обучавања састављене су у овој палати, као:

а.) Институтъ наука, књижевности и умѣтности, подигнутъ 1802. Има чланова, кои плату примаю и почестны; нѣюва е дужность да у трагъ уђу одкривеняма полезнымъ и да побуде на савршенство своју наука.

б.) Академѣя красны умѣностей, састављена е изъ найдличнии умѣтника, међу кое се примаю и любители безъ разлике реда и могућства.

в.) Библиотека, у којој у више сала налази се много хиљада књига, и знатный брой рукописа. Была е такође езуитска.

г.) Галерѣя образа, дѣли се на више сала; прва сала названа *И. К. Прокочини* има живописе слѣдуюћи умѣтника, подъ броемъ 1. *Горданъ Яковъ*, 2. *Тицианъ*, 6. *Салмеѣа*, 7. *Ванъ Дикъ*, 10. *Паризъ Бордоне*, 26. *Гвершинъ*, 16. и 20. *Рубенсъ*, 17. *Доминикинъ*, 18. *Л. Албанъ*, 19. *Августинъ Караѣъ*, 27. *И. К. Прокочини*, 32. 35. и 37. *Трити*, 33. *Данилъ Креспи*, 36. и 45. *Антонѣ Кампа*. Друга сала: *Бенвелуто де Гарафоло* 46., *Тинторето* 47., *Павле Веронескѣй* 49. 50. и 51. *Да Понте* прозванный *Бассано* 53., *Бонвичино* прозванный *Морето* 56. 65. и 66., *Вито Тимотее* 58., *Романо Ероме* 59., *Павле Веронескѣй* 61. и 71., *Яковъ Палма* 69. Сала трећа. У овој се налазе стари образи врло знатни за историју живописа: *Стефанъ одъ Фераре* бр. 73., *Карлъ Кривели* 78. и 79., *Монтаня* 86., *Ћентила Беллини* 90., *Никола Пизани* 94., *Бернардинъ Маркези* 95., *Чима де Коненѣано* 96., *Иованъ Санзио*, *отацъ Рафаиловъ*, 97., *Иованъ Франча* 101., *Монтеня* 105., *Карадини* 107., *Павле Веронески* 112. Сала четврта: *Ванъ Тилелъ* 151., *Морилло* 154., *Ванъ Дикъ* 156. Богородица и дѣте Исусъ сматра се као посао *Гвида Рени*. *И. К. Морони* бр. 157., *Лаврентѣ Кочча* 140., *Раиболлини*, прозванный *Франча* 142., *Викторъ Карпаго* 144., *Бернардинъ Кампи* 147., *Кноллеръ* 175., *Ванъ Дикъ* 185., *Цесаръ де Сесто Францъ Албано* 185., *Антибалъ Караѣе* 202., *Бенвелуто де Гарафоло* 206., *Иованъ Беллини* 209. Аврамъ тера *Агаръ* и *Исмаила* одъ *Гершина* 214., *Исусъ мртавъ* одъ *Монтеня*. *Удая Марина* одъ *Рафаила* 230., *Тицианъ* 230., *Гвидо* 237., *Каналето* 246. и 248., *Бернардинъ Хуни* 248. и 248., *Рембранди* 251., *Веласкевѣъ* 254., *Бонфаго* 257., *Рубенсъ* 265. и 271., *Ванъ Дикъ* 268., *Гелдорпъ* 270., *Менгѣъ* 272., *Бонвичино* прозванный *Морато* 278.,

Сасоферато 279. Сала пета: Лука Глордіано 280., Пусенъ 284., Барого 290., Фридрихъ Зукари 292., Памфилъ, прозванный Николо 295., Сублеирасъ 299. и 300., Багоши 302., Бонифачо 321., Іованъ Бенедиктъ Кастильони 325., Салваторъ Роза 332. Сала шеста Ломбарда: Калистъ Піаца 338., Марко д' Офіано 342., Гауденца Ферари 345., Салмеѣо 355., Леонардо да Винчи 361., Бургуњоне 370., Нувулоне 376. Кабинетъ Апіани: Юпитеръ крунисанъ одъ Хора и други божества 402., фрески 67. и 68., све одъ Апіана, као и подъ броемъ 414. ликъ овогъ истогъ умѣтника. Глава спасителъва, рисованъ Леонарда да Винчи.

Кабинетъ Апіановъ има свезу са салама, у којима се раздаю награде за живописе, изресе и архитектуру. Ал се отвораю само едануть у години у мѣсецу Маю. Сала шеста: тайна вечера одъ Леонарда да Винчи, копія врло добро израђена одъ Кавалера Босси. Ова е была моделъ за мозаикъ у Бечъ однешена. Копія друга истогъ предмета одъ Марка д' Офіана. Више образа одъ Лодонія. — Сала седма и осма садржава у себи живописе, кои су добили награде при обштемъ стѣжишту. На десной страни сале види се споменикъ подигнутъ Апіану. Ликъ њвогъ и три граціе израдио е Торвалдаонъ. У осталимъ салама стављени су изрезци и други послови, кои су награде добили.

д.) Кабинетъ нумизматичкій има све разреде, принадлежеће къ старой и новой нумизматики; а има и доста велику збирку кнѣига, све односеће се на ову науку.

У ходнику палате брерске виде се образи одъ камена изрезани многи славны Италијана, међу овима и Бошковића, ако овај и ніе быо Италијанъ, него Славянинъ Дубровчанинъ.

2.) Башча ботаничка нити е велика нити тако изобилно богата. Траве су у њој разређене по системи Линеовой.

3.) Библиотека амвросіанска. Задужбина кардинала Фридрика Боромеа, кои е свою библиотеку поклоніо и оставіо фондъ, одъ когъ се могу плаћати библиотекари и служители. Кнѣига у овој има 30.000. При библиотеки овој налази се више сала; у одной одъ овы: виде се фрески одъ Бернардика Луинія, у другимъ двѣма: сабрани су редки рукописи, а међу овима: Виргилија са билѣжками на краю рукомъ Петрарке писанима. Писмо опетъ овогъ пѣсника писано Лаури, њвогъ любовници. Старине еврейске одъ Іосифа Евреа, преведене на латински одъ

Руѣина, писано на папиру (листу дрвета, кое се зове патеръ). Евангеліе славенско писано на паргаменту ѣирилскимъ словима. (За ово евангеліе и друге у Млеткама рукописе славенске и податке за србску историю види Подунав. пр. год. бр. 41.) Коменторія св. Амвросіе на евангелія св. Луке. Животъ архіепископа милански.

Пошто се изиђе изъ себе, у којој се чита, дође се у салу, у којој се види споменикъ пѣсника италијански: Буссѣ, израђенъ одъ Капове, и Газреніяна одъ кавалера Полпеа Маркеза.

У кабинету бронза, гдѣ су сви послови израђени одъ милански умѣтника, види се споменикъ Андриѣ Апіана, копія оногъ налазеће се у палати брерской. У овомъ кабинету налази се и икона: св. Себастианъ одъ Ђорѣона; Богородица одъ Андриѣ Солаина. Ликъ Клименте XIII. одъ Монгеа; три лика одъ Холбаина; галатеа одъ Л' Албана; мудраци се кланяю Христу одъ Луке Доландскогъ; ликъ Клименте XII. одъ Караа Марата; Христосъ одъ Ботаита; Богородица, дѣте Исусъ, св. Іованъ, одъ Пелегринія; ликъ Бенвенута Челенія одъ Бронзина; Богородица, дѣте Исусъ и св. Іованъ одъ Понтела.

(Далѣ слѣдуе.)

МЛАДИЊСКА ЛЮБАВЪ НАПОЛЕОНОВА.

Кадъ е Наполеонъ као поручикъ гарнизоне войске, у Тулону лежеће, служіо, быо е онъ са њвогъвымъ поднаредникомъ, позднімъ ѣнераломъ М. врло повѣранъ: некій данъ, кадъ су они еданъ кодъ другогъ были, рече младый Бонапарте: „Луи, могу л' вамъ штогодъ повѣрити, а самъ смртно залобљивъ.“

„Тако, а смѣмо л' срећну дознати?“

„Зашто не? лѣпа е дѣвойка, има разумъ, умиљатость, пристойность, остало пакъ ништа, една радость е њо слушати, њно дражестно лице гледати. — Она особито сасвимъ мале руке и ноге има.“

„А гдѣ се изабрана задржава?“

„Она обитава у малой кући иза шанца.“

„Ту е дакле любовно станъ у пуной мѣри?“

„Лади люби мене, и я њо. Њна мати пакъ, одъ едне велике одличне породице происходећа, највеће страхопочитанъ некомъ улива. Она е њномъ умируеъмъ мужу завѣштала добродѣтель ѣрке бранити, и заста, кодъ мене е она најболѣ средство изабрала, она покланя мени пуно повѣренъ. Едномъ кадъ іој ѣрка кодъ

куће была ніе, отресна госпа рече ми: „Бонапарте, вы любите мою Лади, закуните ми се на вашу саблю, да ћете вашъ добаръ гласъ поштедѣти, да ню къ ничему наговорити нећете, што ню одъ Бога, одъ нѣне матере, одвратити може. Мы немамо ништа, него наше добро име, и то што съ нашимъ радомъ заслужимо — зато васъ молимъ, не долазите више къ нама — не правимо любезномъ дѣтету одвећъ тешку борбу; кадь бы я само новаца имала, мы бы у наше отечество, у Флоренцію, повратили се.“

Бонапарте е више дана у кућу удовице ићи престао, было е разсѣянъ у мыслима, и врло зло расположенъ. Кадь е єдномъ крозь улице тулонске ходао, чув тихимъ гласомъ нѣгово име викати, погледи, и Лади стаяше предъ нѣмъ. Съ ватромъ прве младостне любви, учини му найнѣжнѣя пребаживана, што онъ къ нѣойзи дошао ніе, изяснивши се о нѣной безграничной наклоности, и како бы она само кодъ нѣга срећна быти могла. Бонапарте мысляше на рѣчи нѣне матере, и обећа, да ће е сутра данъ предъ вече посѣтити. — Онъ узме изъ благаице полна плату свою на три мѣсеца, и не мыслии на то, одъ шта ће међутымъ живити, пошлѣ удовици новаца са узнемиреномъ молбомъ, да повратакъ у Италию предузме, никадь пакъ ћерки не изда, како е она до исты новаца дошла. Обе женске одпутую, и Бонапарте мало по мало поппе се, по стази славе, чакъ до царскога престола.

Ал. Николићъ.

ОБЗОРЪ КНИЖЕВНЬИЙ.

Боснякъ е цвѣће жиришляво,
Ал' Боснякъ пише нам' траляво.

У брою 5. и 6. Просветны Новина читала самъ еданъ чланакъ, кои е по рѣчма сачинительке или истинно рећи сачинителя, за любовь и ползу насъ жена написанъ. По подпису судећи занета бы рекла, да е тай чланакъ нека женска писала, но да ніе то истина, него да е мужкараць оно писати морао, види се између осталогъ и изъ тога, што се више на грдию, него на ползу женскогъ пола односи, и што е се самъ, за таковогъ на страни зв. врсти 9. овимъ рѣчма издао: „— *Те бы мы манѣ главу разбиали.*“ По овоме види се, да сачинитель овогъ чланка ніе дуге косе, као мы жене, па ни памяти. —

Я нећу о езыку, коимъ е Воспитатель Женскій писанъ, ништа говорити, а и кадь бы хтѣла, я, као женска страна, не бы, боимъ се, ни кадра была то

чинити. Али о цѣльи и садржаю оногъ чланка не могу пропустити, да неколѣко рѣчѣй не прословимъ.

Цѣль е критике и кодъ мужкараца, мыслимъ та, да се чвталельи и читательке нѣомъ ползую, па да се и самомъ сачинителю оногъ дѣла, кое се критизира, недостатци покажу, а не да се сачинитель вређа и ружи. Ово колико е дужность мужкараца наблюдавати при критицираню каквогъ дѣла, толико е юшъ више дужность насъ жена, или кадь кои у име наше пише. Цѣю изображенъ свѣтъ држи, да е женскій полъ нѣжнѣи и благороднѣи чувства него мужкѣи, кое кадь постои, треба да е и говоръ насъ жена, — а особито кадь га свѣту саобштавамо, благъ, прѣтанъ и тако умѣренъ, да се изъ истогъ види, да е оно, што смо казале, плодъ нѣжнѣи чувства и мыслии. Ово се и са самымъ дѣломъ посвѣдочава, еръ кадь бы коя одъ насъ штогодъ неотесано рекла, оно бы много ружнѣе и неприятнѣе звачало, него да то исто какавъ мужкараць говори. Дакле чувствима и осећаню треба да е и говоръ сходанъ; когъ случая у наведеномъ чланку ни мало нема!

Краткоса Боснякъ показуе се врло наравственно и добро воспитаномъ быти, кадь е хтѣла, да е могла, у землю одъ стыда пропасти, наншавши у Воспитателю Женскомъ на рѣчъ „облюблѣнымъ,“ кою наша браћа и наше сестре у Далмаци и Хрватској употребляю у говору, у мѣсто нашегъ „возлюблѣнымъ.“ Но за чудо ми е, како е, као тако наравствена женска, онде штогодъ скаредно и развратително помыслити могла, гдѣ ни найманъ скаредности и развратности у Воспитателю Женскомъ нема. Та онде, гдѣ се лѣпо и ясно каже: „Да е утицай Аролдовъ све већма омекашавао тврдоћу краля спрамъ краљице,“ мыслимъ да ни една одъ мои другарица ніе ни найманъ скаредности примѣтити могла, а та наша тобожъ другарица, коя се за морално и добровоспитано челяде издае, есте! — Шта да далъ о наравственности те краткосе речемъ, кадь она критицираюћи тобожъ Воспитателя Женскогъ и опомниюћи га, да се скаредны рѣчѣи чува, оваке е рѣчи употреблявала, *скотови, вештаць, литерѣца, стеница, луде, вашки, исподъ колена се смеати, кљосе, буркульишь, крлача, будала, Илируша, вашкиняма, кебо, андракъ, края, одъ стары обояка и чарапа (купусъ!), надила се штене у бари, шокачки, све гола Илиригина,*“ и Богъ светый зна каквы скаредны и изсмѣятелны рѣчѣи тамо потрпала ніе. Та за чудо ми е и то превелико, како е отаць ніе истомъ книгомъ по глави ударю, него е е само подъ фуруну бацію, кадь она и найневинѣе изразе за скаредне толкуе и оваке рѣчи, кое су добромъ воспи-

танію едне женске сасвимъ противно, у критициранію употребити зна! — И заиста еданъ поле изображенъ мужкарацъ или женскиня стыдила бы се оваквимъ рѣчма и у разговору послужити се, а камо ли ий у Новине и то „Просветне“ ставити! Хвала вамъ и на Просветнимъ Новинама, кадъ овако ковшта у нѣи трпате! —

Критика те кратковосе састон се у извѣнню рѣчій и у подвикиваню: „*камо та среѣа Господине, да писи писао! В. л' за уши довука? Сиромѣ Женскій Воспитатель! кокоши га разумеле; кути кебо! Ей хондро кефалось! Ваше жене легу валъ поеце; ерло вратиломъ провалѣно*“ и т. д. Овакове изсмѣятелне и поругателне изразе само каква неваляла новосадска пилярца, или служкиня, коя се по будацѣна повлачи, може знати и у разговору ий употребити, а еданъ мужкарацъ или женскиня, коя се за добро воспитану издае, никако. Къ овомъ обучена е та критика у грдню и вреѣанѣ наше браѣе и наши сестара у Далмаціи и Хрватској, кадъ оне рѣчи, коє они у другомъ смыслу употребляваю него мы, стеницама, яштерницама и крляма называ; и ову грдню држи та наша кратковоса — за нешто лѣпо и оштроумно! — Я мыслимъ, да бы наша браѣа и наше сестре, у Далмаціи и Хрватској живеѣе, са истымъ правомъ могле и наше неке рѣчи коечимъ называти; но я таково што до данасъ нягда читала нисамъ. Садъ свѣтъ нека суди, да л' има право тай кригичаръ Воспитателя Женскогъ и они, кои као онъ мысле, или наша браѣа и наше сестре у Далмаціи и Хрватској? Кои грди нѣювъ езыхъ, тай грди и нашъ, а кои ружи нашъ, тай ружи и нѣнѣ езыхъ. — Далѣ види се изъ исте критике, да та немиришлява Босилка ништа не зна, кадъ и Чехе за Югославене држи. Но да! она е вальда хтѣла Чехе и Чешкинѣ наружити зато, што она за Воспитательку нѣе примѣва. — Лѣпа бы воспитателька была, кадъ е тако езыхна, и штета, што е за добро воспитаню челяде не признаемо!

Та коприва, не Босилка, назывѣ Воспитателя Женскогъ развратителѣмъ нашимъ, а я напротивъ све мое другарице увѣрити могу, да у Воспитателю Женскомъ ништа развратително нема; шта више, онъ е за насъ пуна лѣпы примѣра кнѣига. И камо среѣа, да подобногъ садржая више кнѣига имамо, те не бы принуѣене быле оно читати, што нашемъ полу нѣе сходно. —

Найпосле не могу пропустити, да не напоменѣмъ, да бы критичарка Воспитателя Женскогъ онда

ползу кнѣижевну принела и услугу учинила, кадъ бы онай комадъ „*Цандрльивъ човекъ*“, кон е у нашемъ позоришту представлянъ, критицирала. Но ипакъ ако бы сачинителя Цандрльивогъ човека онако ружила, као Воспитателя Женскогъ, не бы іой се опростило; ерѣ сачинитель нѣе кривъ, што онако ружна чувства и мысли о женскомъ полу има! — Сачинитель реченогъ комада вальда е хтѣо, по наслову судеѣи, показати, како е ружно цандрльивымъ човекомъ быти. Но изъ цѣлогъ комада, колико самъ га при представлянню схватити могла, види се, да му нѣе намѣра за рукомъ изишла. Шта више: онъ жене у томъ „*Цандрльивоу человеку*“ више опорочава него люде, кадъ описуюѣи, како е жена тогъ цандрльивогъ човека на балъ ишла, каже: *да жене само горню сукню чисту иладу, а долне су илѣ све прляве и мастие*. — Јо жалостный сачинителю! Зарѣ ты и то не знашь, да и найсиротнѣи жене, па и саме служкинѣ, кадъ на балъ иду, труде се све хальвине на себи чисте имати, а камо ли да то една отиѣвѣи женска чинила не бы? Та нечистота е и кодъ мужкараца еданъ одъ найвеѣи порока, а камо ли кодъ насъ женскиня; и кои бы то мужъ быо, кон не бы на свою жену викао и спрамъ нѣе се цандрльивъ показао, да е съ нечистимъ и прлявимъ сукнѣма на балъ иѣи види?! — Изъ овогъ едногъ само примѣра види се, да е сачинитель „*Цандрльивогъ човека*“ едно хтѣо, а овамо му друго изишло, и да врло ружно о женскомъ полу мысли! — Овако мыслимъ я, и све мое другарице, о овомъ предмету, коє су при представлянню истогъ у позоришту быле, и конма смо мы приповѣдале; зато нисамъ могла ни пропустити, да о овомъ штогодъ не кажемъ. —

Да дѣло предъ собомъ имамъ, я бы іошь штогодъ и више о вѣму рекла; но овако нека и ово буде доста. У будуѣе пакъ, особито ако *Цандрльивъ човекъ* съ прлявимъ сукнѣма и изъ печатиѣ изиѣе, быѣе и више. —

Една Београѣанка.

НОВА КНѢИГА.

Велизарій господина Мармонтеля, члена академіѣ французскогъ езыха, са славенскогъ на србскій езыхъ преведенъ. Издаѣ трошкомъ С. В. П. У Београду, печатано у правителственој кнѣгопечатни Ки. Србскогъ 1847. — На 8-ку, стр. IV., 140. — Цѣна: 6. гр.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Издано и печатано у Правителственој Кнѣгопечатни у Београду.